

(i) Printed Pages : 4 Roll No. ....

(ii) Questions : 9 Sub. Code :

0	5	3	3

Exam. Code :

0	0	0	6

B.A./B.Sc. (General) 6th Semester

1059

PUBLIC ADMINISTRATION (In All Mediums)

Paper—Development Administration (With Special Reference to Punjab)

Time Allowed : Three Hours]

[Maximum Marks : 90

Note :- Attempt *five* questions in all, including Question No. 1 which is compulsory and selecting *one* question from each unit. All questions carry equal marks.

1. Attempt any *Nine* of the following in **25 to 30** words each :—

- (1) Define the concept of Development.
- (2) State two differences between Development Administration and Traditional Administration.
- (3) What is the difference between Development and Modernization ?
- (4) Give two functions of State Planning Board.
- (5) State two Constitutional measures for Welfare of Children.
- (6) Name two welfare schemes for women in India.
- (7) State two functions of Department of Elementary Education.
- (8) Give two main objectives of Privatization.
- (9) State two managerial problems of Public Enterprises.
- (10) Give two features of Government Company.
- (11) Name any two programmes for rural development in India.
- (12) Write two objectives of Planning. 2×9=18

UNIT—I

2. What do you mean by Development Administration ? Discuss the nature and scope of Development Administration.
3. Discuss the features of Developed and Developing Countries. 18

UNIT—II

4. Write a detailed note on India as a Welfare State.
5. What is meant by Planning ? Discuss the composition, objectives and functions of NITI Aayog. 18

UNIT—III

6. Write an essay on Role of Public Enterprises in Socio Economic Development of India.
7. Explain the features, merits and demerits of Public Corporation. 18

UNIT—IV

8. Discuss the organization and functions of Union Ministry of Health and Family Welfare.
9. Critically evaluate the Role of NGOs in development of India. 18

(हिन्दी माध्यम)

नोट :-कुल पाँच प्रश्न करें, प्रश्न 1 अनिवार्य है, प्रत्येक यूनिट में से एक प्रश्न करें, सभी प्रश्नों के अंक समान हैं।

1. किन्हीं नौ प्रश्नों के उत्तर 25-30 शब्दों में दें :-

- (1) विकास की परिभाषा दें।
- (2) विकास प्रशासन और पारंपरिक प्रशासन में दो अंतर बताएं।
- (3) विकास और आधुनिकीकरण में क्या अन्तर है ?
- (4) राज्य नियोजन बोर्ड के दो कार्य बताएं।
- (5) बच्चों के कल्याण के लिए दो संवैधानिक प्रावधान बताएं।
- (6) भारत में महिलाओं के कल्याण के लिए दो कार्यक्रम बताएं।
- (7) प्राथमिक शिक्षा विभाग के दो कार्य बताएं।
- (8) निजीकरण के दो प्रमुख उद्देश्य बताएं।

(9) ਸਾਰਵਜਨਿਕ ਉਦਯਮਾਂ ਦੀ ਦੋ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀਯ ਸਮਸਯਾਵਾਂ ਬਤਾਵਾਂ।

(10) ਸਰਕਾਰੀ ਕੰਪਨੀ ਦੀ ਦੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਬਤਾਵਾਂ।

(11) ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਾਮੀਣ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਦੋ ਕਾਰਜਕ੍ਰਮਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਬਤਾਵਾਂ।

(12) ਨਿਯੋਜਨ ਦੇ ਦੋ ਉਦੇਸ਼ ਬਤਾਵਾਂ।

2×9=18

ਯੂਨਿਟ-1

2. ਵਿਕਾਸ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਤੋਂ ਕੀ ਅਭਿਪ੍ਰਾਯ ਹੈ ? ਵਿਕਾਸ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤਿ ਅਤੇ ਖੇਤਰ ਦਾ ਵਰਨਨ ਕਰੋ।

3. ਵਿਕਸਿਤ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸਸ਼ੀਲ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਯਾ ਕਰੋ। 18

ਯੂਨਿਟ-2

4. ਭਾਰਤ ਇੱਕ ਕਲਯਾਣਕਾਰੀ ਰਾਜਯ ਹੈ, ਇਸ ਪਰ ਇੱਕ ਵਿਸ਼੍ਰੁਤ ਨੋਟ ਲਿਖੋ।

5. ਨਿਯੋਜਨ ਤੋਂ ਕੀ ਅਭਿਪ੍ਰਾਯ ਹੈ ? NITI ਆਯੋਗ ਦੀ ਸੰਰਚਨਾ, ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਜਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 18

ਯੂਨਿਟ-3

6. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸਾਮਾਜਿਕ ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਸਾਰਵਜਨਿਕ ਉਦਯਮਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਵਿਸ਼੍ਰੁਤ ਤੋਂ ਬਤਾਵਾਂ।

7. ਲੋਕ ਨਿਗਮ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ, ਲਾਭ ਅਤੇ ਹਾਨਿਯਾਂ ਦਾ ਵਰਨਨ ਕਰੋ। 18

ਯੂਨਿਟ-4

8. ਕੇਂਦ੍ਰੀਯ ਸਵਾਸਥਯ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਕਲਯਾਣ ਮੰਤ੍ਰਾਲਯ ਦੇ ਸੰਗਠਨ ਅਤੇ ਕਾਰਜਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਯਾ ਕਰੋ।

9. ਭਾਰਤ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਗੈਰ ਸਰਕਾਰੀ ਸੰਗਠਨਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦਾ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਮੁਲਯਾਂਕਨ ਕਰੋ। 18

(ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

ਨੋਟ :- ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 1 ਤੋਂ ਕਿ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਯੂਨਿਟ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਕੁਲ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਅੰਕ ਹਨ।

1. ਨਿਮਨਲਿਖਿਤ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਦੋ, ਹਰੇਕ 25 ਤੋਂ 30 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਕਰੋ :

(1) ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਪਾਰਨਾ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ।

(2) ਵਿਕਾਸ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰੰਪਰਾਗਤ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਿਚਕਾਰ ਦੋ ਅੰਤਰ ਲਿਖੋ।

- (3) ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਆਧੁਨਿਕੀਕਰਨ ਵਿਚ ਕੀ ਫਰਕ ਹੈ ?
- (4) ਰਾਜ ਯੋਜਨਾ ਬੋਰਡ ਦੇ ਦੋ ਕਾਰਜ ਲਿਖੋ।
- (5) ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਲਈ ਦੋ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਉਪਾਅ ਦੱਸੋ।
- (6) ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਔਰਤਾਂ ਲਈ ਦੋ ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ਲਿਖੋ।
- (7) ਐਲੀਮੈਂਟਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਦੋ ਕਾਰਜ ਲਿਖੋ।
- (8) ਨਿੱਜੀਕਰਨ ਦੇ ਦੋ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਲਿਖੋ।
- (9) ਜਨਤਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਦੋ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦੱਸੋ।
- (10) ਸਰਕਾਰੀ ਕੰਪਨੀ ਦੀਆਂ ਦੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੱਸੋ।
- (11) ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਪੇਂਡੂ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਕੋਈ ਦੋ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ਲਿਖੋ।
- (12) ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਦੇ ਦੋ ਉਦੇਸ਼ ਲਿਖੋ।

2×9=18

ਯੂਨਿਟ-1

2. ਵਿਕਾਸ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? ਵਿਕਾਸ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਾ-ਖੇਤਰ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
3. ਵਿਕਸਤ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸਸ਼ੀਲ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 18

ਯੂਨਿਟ-II

4. ਕਲਿਆਣ ਰਾਜ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਭਾਰਤ ਬਾਰੇ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਨੋਟ ਲਿਖੋ।
5. ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? ਨੀਤੀ ਆਯੋਗ ਦੀ ਰਚਨਾ, ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਜਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 18

ਯੂਨਿਟ-III

6. ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਮਾਜਿਕ ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਜਨਤਕ ਉਦਮਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਲੇਖ ਲਿਖੋ।
7. ਪਬਲਿਕ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ, ਗੁਣਾਂ ਅਤੇ ਔਗੁਣਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 18

ਯੂਨਿਟ-IV

8. ਕੇਂਦਰੀ ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਕਲਿਆਣ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਸੰਗਠਨ ਅਤੇ ਕਾਰਜਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
9. ਭਾਰਤ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਗੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਸੰਗਠਨਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦਾ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰੋ। 18